

5. Угода між Урядом Угорської Республіки і Урядом УРСР про торговельно-економічні зв'язки і науково-технічне співробітництво від 31 травня 1991 р. *БПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_331

6. Угода між Урядом України і Урядом Грецької Республіки про економічне, промислове і науково-технічне співробітництво від 25 липня 1991 р. *БПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300_004

7. Угода між Урядом УРСР і Урядом Республіки Хорватія про торгово-економічні зв'язки і науково-технічне співробітництво від 20 травня 1991 р. *БПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191_357

8. Угода між Урядом УРСР і Урядом Чеської і Словацької Федеративної Республіки про торговельно-економічні зв'язки та науково-технічне співробітництво від 30 липня 1991 р. *БПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203_014

9. Угода про співробітництво між Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством енергетики США щодо виконання наукового протоколу стосовно вивчення проблем, пов'язаних з раком щитовидної залози та іншими захворюваннями щитовидної залози в Україні, що виникли внаслідок Чорнобильської аварії від 11 травня 1995 р. *БПУ*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_118

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-318-0-104>

Гончарова-Парфьонова О.О.

*аспірантка кафедри кримінального права,
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

ПРОВОКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ: АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблеми посадових кримінальних правопорушень, методів боротьби зі злочинністю, захисту прав і свобод людини і громадянина традиційно є предметом суспільного інтересу. Зазначимо, що ці питання хоч і розглядаються по суті різними галузями права, у своїй практичній реалізації вони не відокремлені, а тісно взаємопов'язані. Яскравим прикладом такого питання є феномен провокації кримінального правопорушення, що є предметом дискусій в міжнародному, конституційному, кримінально-процесуальному праві.

Що ж стосується науки кримінального права, то інститут провокації кримінального правопорушення викликає безліч запитань: чи є провокатор співучасником кримінально караного діяння, чи можна

провокацію вважати обставиною, що виключає злочинність діяння, чи припустима провокація як метод боротьби зі злочинністю тощо. На наш погляд, головні суперечності при обговоренні проблем провокаційної діяльності зумовлені відсутністю поняття і чітких уявлень про юридичну природу провокацію кримінального правопорушення. Тому питання провокації зумовлена не лише суспільним інтересом, а й має стати предметом наукового розгляду.

Визначення юридичної природи провокації кримінального правопорушення потребують також представники слідчої та судової практики. Складно уявити обґрунтованість міркувань щодо юридичної природи провокації кримінального правопорушення без аналізу загальнозживаного сенсу терміна «провокація» та без дослідження соціальної сутності провокаційної діяльності. Ще одна причина, що зумовлює необхідність пізнання сутності провокації саме з дослідження соціального елемента провокації.

Незважаючи на загальноприйняте порівняння провокації зі зрадою, підступністю, брехнею, у науці кримінального права зроблено спробу обґрунтувати соціальну корисність і необхідність поліцейської провокації. Стверджується, що провокація має бути дозволена в роботі оперативно-розшукових служб, оскільки виступає способом фіксації вже відомого факту кримінального правопорушення і не породжує злочинних дій сама по собі, на момент вчинення провокації в оперативних працівників уже є інформація про підготовку посягання або вже діяння етапі вчинення [1, с. 210-215]. З іншого боку, в науці кримінального права представлено позиції про неприпустимість провокації як методу діяльності поліції і вважається, що в цій якості провокація є суспільно небезпечною [2, с. 100-106]. Таким чином, питання про соціальну сутність провокації залишається відкритим для обговорення науковою спільнотою.

Пізнання провокувального впливу має специфіку, яка полягає в тому, що провокацію розглядають у кількох аспектах: як метод таємної агентури, сприйнятий надалі поліцією у справі боротьби зі злочинністю, як кримінально-правову заборону (йдеться про випадки провокації неправомірної вигоди або комерційного підкупу) [3, с. 66-70]; як заборону для оперативно-розшукових служб [4, с. 96-102]; як підставу для визнання порушення права на справедливий судовий розгляд [5, с. 111-116].

З одного боку, всі перелічені аспекти провокації мають самостійне значення, обговорюються послідовниками різних юридичних дисциплін. З іншого боку, до вирішення проблемних питань провокації слід підходити комплексно. Аргументація висновків щодо юридичної природи провокації кримінального правопорушення на основі аналізу лише окремих аспектів провокації, як це можна спостерігати в окремих роботах представників науки кримінального права, є недостатньою.

Так, обговорюючи права людини, ми неодмінно дійдемо висновку про неприпустимість провокації. Чому ж тоді є стільки прихильників суспільної корисності саме поліцейської провокації? Можливо, слід зробити виняток і визнати, що в разі захисту інтересів усього суспільства порушення прав окремої особи (спровокованої особи) є допустимим? Так виявляється потреба вивчення не лише міжнародно-правового, а й оперативного-розшукового аспекту провокації кримінального правопорушення.

Звичайно ж, поза увагою не може залишитися існуюча кримінально-правова заборона провокації підкупу. Тривала відсутність нормативного регулювання провокуючої поведінки не могла не позначитися на розвитку інституту провокації в кримінальному праві. Крім безлічі дискусійних питань теоретичного характеру існують проблеми застосування статті 370 КК органами слідства і суду. Через що потрібне правове вдосконалення положень згаданої статті кримінального закону з урахуванням зауважень і пропозицій наукової спільноти.

Отже, на сучасному етапі доктрина кримінального права містить окремі доробки, присвячені питанням поняття провокації, її ознакам тощо, однак не применшуючи значущості наявних наукових досліджень з точки зору розвитку науки кримінального права, комплексного дослідження провокації кримінального правопорушення немає. Важливим питанням з точки зору визначення юридичної природи провокації кримінального правопорушення, її місця в системі норм кримінального права, є оцінка дій провокатора і спровокованої особи. Також не вирішеними залишаються питання звільнення від відповідальності провокатора, співвідношення провокації з інститутом співучасті, нормативної заборони такого діяння тощо, що визначає досить високий рівень актуальності досліджень в окресленій проблематиці.

Література:

1. Романова О.І. Місце та значення кримінально-правової протидії провокації у боротьбі з корупцією та хабарництвом в межах державної політики. *Право і Безпека*. 2011. № 3. С. 210-215. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2011_3_48
2. Штерн А. Провокаційна діяльність правоохоронних органів та її відмінність від правомірних заходів контролю за вчиненням злочину. *Публічне право : Науково-практичний юридичний журнал*. 2018. № 3. С. 100-106.
3. Ус О. В. Провокація підкупу: аналіз складу злочину й питання кваліфікації. *Науков. вісник Міжнар. гуманітарного ун-ту*. Серія: Юриспруденція. 2015. Вип. 16 (2). С. 66–70. <https://cutt.ly/LmJDN7Y>
4. Шульгін С.О. Провокація (підбурювання) особи на вчинення злочину працівниками правоохоронного органу як підстава для закриття

кримінального провадження або постановлення виправдувального вироку. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 96–102.

5. Ярмиш Н. Провокація підкупу та співучасть у корупційних злочинах: парадокси кримінально-правового регулювання. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 4/2. С. 111-116.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-318-0-105>

Бондар Д.В.

*кандидат наук з державного управління,
ректор,*

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ORCID ID: 0009-0004-9571-7828

м. Львів, Україна

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Сучасна система цивільного захисту в Україні побудована у відповідності до норм чинного законодавства і розрахована на функціонування як в мирний час, так і в особливий період.

Після підписання Президентом України 24 лютого 2022 року Указу № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» система цивільного захисту України почала функціонувати в нових реаліях, які вимагають від органів публічної адміністрації, які реалізують державну політику у сфері цивільного захисту, постійної підвищеної готовності до реагування на надзвичайні ситуації, мобілізації всіх доступних сил та засобів цивільного захисту, а також впровадження нових технологій з метою покращення взаємодії між підрозділами ДСНС України, іншими органами публічної адміністрації, керівниками підприємств, установ та організацій, незалежно від форми власності, та громадянами.

Так, у відповідності до ч. 4 ст. 8 Кодексу цивільного захисту України, додатковими завданнями єдиної державної системи цивільного захисту у період дії воєнного стану є: оповіщення органів управління та сил цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту, а також населення про загрозу застосування чи застосування засобів ураження; введення в дію та реалізація планів цивільного захисту на особливий період; приведення органів управління та сил цивільного захисту, пунктів управління, систем зв'язку та оповіщення у готовність